РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Природничих наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 05 «Екологічний менеджмент і аудит»

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність Е2 «Екологія»

Освітня програма «Екологія»

Освітній ступінь магістр

Факультет психолого-природничий

Рівне - 2025-2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни ВК05 «Екологічний менеджмент і аудит» для професійної підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Екологія», спеціальності Е2 «Екологія» на другому (магістерському) рівні вищої освіти. РДГУ. 2025. 16 с.

Мова навчання: українська.

Розробники:
Лико Д.В., доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри природничих наук.
Велесик Т.А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри природничих наук.

Протокол від "17" червня 2025 року № 8

Завідувач кафедри

природничих наук (проф. Наталія ГРИЦАЙ)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від "26" червня 2025 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

психолого-природничого факультету (доц. Ірина ТРОХИМЧУК)

© Лико Д.В.,
Велесик Т.А., 2025 рік
© РДГУ, 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика	За вибором студента
Модульних блоків — 1	Спеціальність: Е2 Екологія	**Рік підготовки:**
Змістових модулів — 3		6-й
		Семестр
Загальна кількість годин — 90		11-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 2,5 самостійної роботи студента — 1,5	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	16 год.
		Практичні роботи
		20 год.
		Самостійна робота студента
		54 год.
		Вид контролю: залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання — 40/60 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» є формування у студентів стійких знань стосовно сучасних систем екологічного менеджменту, підготовка до практичного застосування цих знань у державних установах та на підприємствах регіонального й локального рівнів.

Предметом дисципліни є системи екологічного менеджменту (СЕМ), й сучасні інструменти розробки та впровадження цих систем.

Завдання екологічного менеджменту та аудиту полягає в:

1. Обґрунтуванні необхідності запровадження екологічної політики і відповідних зобов'язань, а також в реалізації природоохоронного законодавства;
2. Формуванні системи управління впливом господарської діяльності на навколишнє природне середовище та використання ресурсів;
3. Проведенні внутрішнього екологічного моніторингу та контролю;
4. Зборі достовірної інформації про екологічні аспекти виробничої діяльності об'єкта аудиту та встановлення його відповідності вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям аудиту;
5. Оцінюванні ефективності, повноти і обґрунтованості заходів, що вживаються, для охорони навколишнього природного середовища на об'єкті екологічного аудиту.
6. Використанні екологічного маркетингу як складової менеджменту та екологічних інновацій для реалізації природоохоронного законодавства.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

загальних:

ЗК04. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК07. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

Фахових:

ФК12. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.

ФК14. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

ФК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

ФК19. Здатність використовувати сучасну нормативно-правову базу у сфері охорони навколишнього середовища та природокористування.

3. Очікувані результати навчання

Вивчення дисципліни «Екологічний менеджмент та аудит» сприяє отриманню наступних **програмних результатів навчання** освітньо-професійної програми підготовки магістра:

ПР06. Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.

ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

ПР21. Демонструвати знання сучасної нормативно-правової бази у сфері охорони навколишнього середовища та природокористування.

У результаті вивчення дисципліни, студент повинен знати про сучасні тенденції та інструменти екологічного менеджменту й аудиту, теоретичні засади розробки та впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві, мати базові знання про становлення та реалізацію положень Закону України «Про екологічний аудит», уміти самостійно складати базову блок-схему впровадження системи екологічного менеджменту, аналізувати стійкість цієї системи екологічного менеджменту на підприємстві.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи екологічного менеджменту

Лекція 1. Система екологічного менеджменту. Історія розвитку.

Історичні аспекти розвитку понять ISO та EMAS. Міжнародний підхід до екологічного менеджменту. Предмет екологічного менеджменту. Основні принципи й елементи системи екологічного менеджменту (EMS). Сутність понять "управління" та "менеджмент".

Лекція 2. Формування системи екологічного менеджменту в Україні.

Об’єкт і предмет екологічного менеджменту України. Перспективи впровадження екологічного менеджменту в Україні. Концепція запровадження екологічного менеджменту та аудиту в Україні. Системний підхід у дослідженні екологічного менеджменту.

Лекція 3. Стандарти і міжнародні рекомендації в системі екологічного менеджменту

Британський стандарт в системі екологічного менеджменту BS 7750. Схема екологічного менеджменту й аудитування (EMAS). Серія міжнародних стандартів систем екологічного менеджменту Історія і розвиток. Склад і опис елементів ISO 14001, основні вказівки щодо їхнього застосування. Зобов'язання й екологічна політика. Планування та екологічні аспекти системи. Впровадження і функціонування системи управління навколишнім середовищем. Контроль і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва.

Змістовий модуль 2. Екологічний аудит як ефективний інструмент екологічного менеджменту

Лекція 4. Загальні поняття і значення аудиту

Формування поняття і значення екологічного аудиту. Визначення екологічного аудиту. Особливості екологічного аудиту. Статус екологічного аудиту. Значення екологічного аудиту на сучасному етапі реформування економіки.

Лекція 5. Спеціальні сфери застосування екологічного аудиту в Україні

Приватизаційний екологічний аудит. Інвестиційний екологічний аудит Енергетичний аудит. Комплексний експрес-аудит підприємств, що модернізуються. Екологічний аудит на екологічному ринку. Екологічний аудит і захист інтересів товаровиробника. Вигоди від екологічного аудиту для товаровиробника. Екологічний аудит у системі ціноутворення.

Лекція 6. Методологічні основи здійснення екоаудиту

Загальні методологічні основи і принципи здійснення екологічного аудиту. Структурні складові екологічного аудиту: цілі і типи екологічного аудиту; об'єкти і суб'єкти екологічного аудиту та вимоги до них; критерії екологічного аудиту; еколого-аудиторська діяльність; система навчання з екологічного аудиту.

Лекція 7. Приклади спеціальних аудиторських методологій

Аудит мінімізації відходів виробництва. Екологічні експрес-оцінювання. Оцінювання екологічного стану промділянки (місцевості).

Змістовий модуль 3. Екологічний маркетинг та екологічні інновації у менеджменті

Лекція 8. Екологічний маркетинг як складова менеджменту.

Поняття екологічного маркетингу. Структура екологічного маркетингу. Концепції екологічного маркетингу

Лекція 9. Екологічні інновації як інструмент забезпечення екологічної безпеки виробництва.

Сутність поняття «екологічна інновація». Механізм формування й ефективного

використання інноваційних факторів. Фінансування і стимулювання еколого-інноваційної діяльності.

Лекція 10. Екологічний менеджмент та бізнес.

Можливість і необхідність розвитку екологічного бізнесу. Корпоративний екологічний менеджмент у 1990-х рр. Корпоративне бачення управління - зрушення парадигми у бік етики екологічного менеджменту.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи екологічного менеджменту						
Лекція 1. *Система екологічного менеджменту. Історія розвитку*	6		2			4
Лекція 2. *Формування системи екологічного менеджменту в Україні*	10	2	2			6
Лекція 3. *Стандарти і міжнародні рекомендації в системі екологічного менеджменту*	12	2	2			8
Змістовний модуль 2. Екологічний аудит як ефективний інструмент екологічного менеджменту						
Лекція 4. *Загальні поняття і значення аудиту*	8	2	2			4
Лекція 5. *Спеціальні сфери застосування екологічного аудиту в Україні*	8	2	2			6
Лекція 6. *Методологічні основи здійснення екоаудиту*	8	2	2			4
Лекція 7. *Приклади спеціальних аудиторських методологій*	12	2	2			8
Змістовий модуль 3. Екологічний маркетинг та екологічні інновації у менеджменті						
Лекція 8. *Екологічний маркетинг як складова менеджменту*	10	2	2			6
Лекція 9. *Екологічні інновації як інструмент забезпечення екологічної безпеки виробництва*	8	2	2			4
Лекція 10. *Екологічний менеджмент та бізнес*	8		2			4
Усього годин	90	16	20			54

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення, функції, інфраструктура і принципи екологічного менеджменту.	2
2	Серія міжнародних стандартів системи екологічного менеджменту.	2
3	Вивчення основних етапів запровадження системи управління навколишнім середовищем (ISO 14001)	2
4	Аналіз спеціальних сфер застосування екологічного аудиту	2
5	Вивчення значення екологічного аудиту на екологічному ринку. Екологічний аудит у системі ціноутворення	2
6	Вивчення методологічної основи і структурних складових екологічного аудиту. Аудит мінімізації відходів виробництва	2
7	Екологічні експрес-оцінювання та оцінювання екологічного стану промділянки (місцевості)	2
8	Вивчення поняття, структури та концепції екологічного маркетингу та розвитку екологічного бізнесу як складової менеджменту	2
9	Механізм формування й ефективного використання екологічних інновацій для забезпечення екологічної безпеки виробництва	2
10	Вивчення необхідність для формування екологічного менеджменту	2
Разом		**20**

7. Самостійна робота

№	Тематика	К-сть
1.	Методологічні основи екологічного менеджменту	2
2.	Механізми правової і економічної відповідальності суб’єктів екоменеджменту.	2
3.	Конституція Землі як глобальний міжнародно-правовий документ.	2
4.	Екологічно орієнтована економіка як необхідна складова сталого розвитку.	2
5.	Систематизація інтегрованих систем менеджменту.	2
6.	Міжнародні організації з сертифікації.	2
7.	Оформлення звіту екоаудиту.	2
8.	Сфера використання екоаудиту та екологічної сертифікації.	2
9.	Екологічний аудит території.	2
10.	Екологічний аудит промислових виробництв і господарських систем.	2
11.	Екологічний аудит при експлуатації мінерально – сировинних ресурсів.	2
12.	Картографічні еколого-географічні дослідження.	2
13.	Муніципальний екологічний аудит.	2
14.	Висновки державної екологічної експертизи.	2

15.	Компетенція центральних органів влади у галузі екологічної експертизи.	2
16.	Діяльність Міністерства екології і природних ресурсів.	2
17.	Регіональні і відомчі органи управління у системі екологічного	2

	менеджменту.	
18.	Регулювання взаємодії органів виконавчої влади у галузі охорони навколишнього середовища.	2
19.	Державний контроль за дотримання заповідного режиму на територіях і об'єктах природно – заповідного фонду.	2
20.	Організація і проведення перевірок водних об'єктів.	2
21.	Порядок здійснення державного контролю у галузі охорони, використання, відтворення тваринного світу і рибних ресурсів.	2
22.	Проведення державного контролю за охороною НПС в автотранспортних підприємствах.	2
23.	Неурядові і громадські екологічні організації.	2
24.	Менеджмент у сфері виробництва екологічно безпечних продуктів харчування.	2
25.	Профілактика радіоактивного забруднення харчових продуктів.	2
26.	Перспективи розвитку державної політики у сфері охорони НПС і екологічного управління.	2
27.	Становлення принципів екологічно врівноваженого розвитку і вироблення його індикаторів.	2
Всього		**54**

8. Індивідуальні завдання

Протягом семестру студенти виконують одне індивідуальне завдання, яке є невід'ємною складовою самостійної роботи.

Індивідуальне завдання виконується за рахунок годин самостійної роботи, згідно з запропонованими студентам темами у реферативній формі (обсягом 10–20 с. відповідно оформленого друкованого тексту). Його виконання має сприяти розвитку навичок самостійного вивчення та цілеспрямованого аналізу конкретного питання за літературними джерелами і, по можливості, практичним матеріалом.

1. Екологічна політика і механізми її реалізації на регіональному рівні.
2. Концепція екологічного менеджменту.
3. Сучасні проблеми підготовки фахівців у сфері екологічного менеджменту.
4. Закордонний досвід упроваджений Британського стандарту в систему екологічного менеджменту BS7750.
5. Система EMAS як ринковий інструмент.
6. Система стандартів серії ISO 14000 і екологічна оцінка діяльності підприємств.
7. Екологічна звітність як інструмент екологічного менеджменту.
8. Правове регулювання природоохоронної діяльності на підприємстві.
9. Становлення і тенденції розвитку екологічного аудиту в Україні.
10. Екологічний аудит і бухгалтерський облік.
11. Система обліку природоохоронної діяльності на підприємстві.
12. Екологічний ринок і стійкий розвиток.
13. Розподіл екологічних товарів і товаропросування.
14. Маркетинговий механізм управління охороною навколишнього природного середовища.
15. Можливості сучасних інноваційних факторів у підвищенні стратегічної стійкості еколого-економічної системи.
16. Інноваційна діяльність у рішенні екологічних проблем.
17. Екологічні аспекти експертизи винаходів.
18. Еколого-екопомічна політика України як фактор стійкого розвитку.
19. Екологічна політика і механізм її реалізації.

20. Світовий і український досвід управління техногенно-природною безпекою.
21. Концепція «екологічно усвідомленого» керівництва підприємством.
22. Роль екологічних факторів у виробленні стратегії розвитку підприємств.
23. Державно-правове регулювання управління природокористуванням на підприємстві.
24. Сучасні засоби екологічного менеджменту на підприємстві.
25. Екологічний менеджмент як інструмент досягнення конкурентоздатності.
26. Вдосконалювання керівництва охороною навколишнього середовища на підприємстві.
27. Методичні основи формування бізнес-планів природоохоронної ресурсозберігаючої діяльності.
28. Ринок екологічних товарів та спеціальних екологічних послуг.
29. Шляхи вирішення проблем забезпечення населення екологічно чистою продукцією.
30. Врахування ризику у екологічному менеджменті.

9. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» використовуються наступні методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

10. Методи оцінювання.

При проведенні контрольних заходів з дисципліни «Економіка природокористування», використовуються такі форми контролю якості засвоєння навчального матеріалу:

МО1 – екзамен;

МО2 – усне або письмове опитування;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проекти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО9 – захист практичних робіт.

11. Засоби діагностики результатів навчання

- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на тренажерах.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результати навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання

ЗК04	Здатність розробляти та управляти проектами	ПР06	Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання	МН1, МН2, МН4	МО2, МО4, МО7, МО9
		ПР21	Демонструвати знання сучасної нормативно-правової бази у сфері охорони навколишнього середовища та природокористування	МН2, МН5, МН7	МО5, МО6, МО7
ЗК07	Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети	ПР09	Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	МН2, МН4, МН6, МН7	МО5, МО6, МО7
ФК12	Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності	ПР09	Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	МН1, МН2, МН3, МН4	МО6, МО7
		ПР14	Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах	МН2, МН3	МО6, МО7
ФК14	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування	ПР06	Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання	МН2, МН6, МН7	МО6, МО7, МО9
		ПР09	Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	МН2, МН6, МН7	МО5, МО6, МО7
ФК15	Здатність до організації робіт, пов’язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог	ПР06	Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання	МН2, МН6	МО6, МО9
		ПР09	Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	МН2, МН6, МН7	МО5, МО6, МО7
		ПР13	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об’єктів та	МН2, МН3	МО6, МО7

			господарської діяльності на довкілля		
ФК18	Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину	ПР13	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об’єктів та господарської діяльності на довкілля	МН2, МН3	МО6, МО7
		ПР21	Демонструвати знання сучасної нормативно-правової бази у сфері охорони навколишнього середовища та природокористування	МН2, МН5, МН7	МО5, МО6, МО7
ФК19	Здатність використовувати сучасну нормативно-правову базу у сфері охорони навколишнього середовища та природокористування.	ПР21	Демонструвати знання сучасної нормативно-правової бази у сфері охорони навколишнього середовища та природокористування	МН5, МН7	МО6, МО7

Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-баль-ною шкалою	Оцін-ка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетент-ності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	А	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	В	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці,	Достатній (конструктив-но-варіативний)	добре	

			вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна			
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовіль-но	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктив-ний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовіль-но	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			

35-59	FX	незадові-льно з можливіс-тю повторно-го складання семестро-вого контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктив-ний)	Незадовіль-но	не зараховано
1-34	F	незадо-вільно з обов'язко-вим повтор-ним вивчен-ням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ та оцінка за екзамен.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Екзамен	Сума
№ 1			№ 2.				№ 3				
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	40	100
5	5	10	5	5	5	5	5	5	5		

Т1, Т2... Т10 — теми лекцій.

Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Екологічний менеджмент та аудит» для студентів спеціальності 101 Екологія.
2. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Екологічний менеджмент та аудит» для студентів спеціальності 101 Екологія.
3. Методичні рекомендації з підготовки практичних занять студентів з дисципліни «Екологічний менеджмент та аудит» для студентів спеціальності 101 Екологія.
4. Тестові завдання для здійснення проміжного контролю знань з дисципліни «Екологічний менеджмент та аудит» для студентів спеціальності 101 Екологія.
6. Тестові завдання для здійснення підсумкового контролю знань з дисципліни «Екологічний менеджмент та аудит» для студентів спеціальності 101 Екологія.

Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Екологічна політика і механізми її реалізації на регіональному рівні.
2. Концепція екологічного менеджменту.
3. Сучасні проблеми підготовки фахівців у сфері екологічного менеджменту.

4. Закордонний досвід упроваджений Британського стандарту в систему екологічного менеджменту BS7750.
5. Система EMAS як ринковий інструмент.
6. Система стандартів серії ISO 14000 і екологічна оцінка діяльності підприємств.
7. Екологічна звітність як інструмент екологічного менеджменту.
8. Правове регулювання природоохоронної діяльності на підприємстві.
9. Становлення і тенденції розвитку екологічного аудиту в Україні.
10. Екологічний аудит і бухгалтерський облік.
11. Система обліку природоохоронної діяльності на підприємстві.
12. Екологічний ринок і стійкий розвиток.
13. Розподіл екологічних товарів і товаропросування.
14. Маркетинговий механізм управління охороною навколишнього природного середовища.
15. Можливості сучасних інноваційних факторів у підвищенні стратегічної стійкості еколого-економічної системи.
16. Інноваційна діяльність у рішенні екологічних проблем.
17. Екологічні аспекти експертизи винаходів.
18. Еколого-екопомічна політика України як фактор стійкого розвитку.
19. Екологічна політика і механізм її реалізації.
20. Світовий і український досвід управління техногенно-природною безпекою.
21. Концепція «екологічно усвідомленого» керівництва підприємством.
22. Роль екологічних факторів у виробленні стратегії розвитку підприємств.
23. Державно-правове регулювання управління природокористуванням на підприємстві.
24. Сучасні засоби екологічного менеджменту на підприємстві.
25. Екологічний менеджмент як інструмент досягнення конкурентоздатності.
26. Вдосконалювання керівництва охороною навколишнього середовища на підприємстві.
27. Методичні основи формування бізнес-планів природоохоронної ресурсозберігаючої діяльності.
28. Ринок екологічних товарів та спеціальних екологічних послуг.
29. Шляхи вирішення проблем забезпечення населення екологічно чистою продукцією.
30. Врахування ризику у екологічному менеджменті.

Рекомендована література

1. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 407 с.
2. Яновська Е.С., Кузовенко В.А, Дяченко Н.М. Основи екологічного менеджменту та аудиту: Навчальний посібник. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2006. 178 с.
3. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. К.: Знання, 2006. 366 с.
4. Екологічне управління: Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський. К.: Либідь, 2004. 432 с.
5. Літвак С.М., Рижков С.С., Скороходов В.А. Екологічний менеджмент і аудит: Навчальний посібник. К.: ВД "Професіонал", 2006. 200 с.

Інформаційні ресурси

1. https://stud.com.ua/45682/ekologiya/ekologichniy_menedzhment_i_audit
2. https://pidruchniki.com/ekologiya/ekologichniy_audit_suchasniy_ekologichniy_menedzhme nt
3. http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/science/articles/Kupalova_GI/Forming_the_effective_system_of_ecological_management_and_audit.pdf
4. https://textbook.com.ua/ekologiya/1473446089

Робоча програма_____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_ навчальний рік на засіданні кафедри_____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від "____"_____20__року №_____

Завідувач кафедри_____ _____

підпис прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від "____"_____20__року №_____

Голова навчально-методичної комісії _____ _____

підпис прізвище та ініціали

Робоча програма_____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_ навчальний рік на засіданні кафедри_____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від "____"_____20__року №_____

Завідувач кафедри_____ _____

підпис прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від "____"_____20__року №_____
Голова навчально-методичної комісії _____ _____

підпис прізвище та ініціали

Робоча програма_____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_ навчальний рік на засіданні кафедри_____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від "____"_____20__року №_____
Завідувач кафедри_____ _____

підпис прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від "____"_____20__року №_____
Голова навчально-методичної комісії _____ _____

підпис прізвище та ініціали

Робоча програма_____

(назва навчальної дисципліни)

Перезатверджена без змін та доповнень / зі змінами та доповненнями на 20_20_ навчальний рік на засіданні кафедри_____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від "____"_____20__року №_____
Завідувач кафедри_____ _____
підпис прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від "____"_____20__року №_____
Голова навчально-методичної комісії _____ _____
підпис прізвище та ініціали